

ALEKSANDRA MATYSIAK

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Polska

ORCID: 0000-0002-7124-0453

JULITA WOŹNIAK

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Polska

ORCID: 0000-0002-2691-1609

Copyright and License: Copyright by Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków 2025. This article is published under the terms of the Creative Commons Attribution – NoDerivatives 4.0 International (CC BY- ND 4.0) License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.pl>).

AKULTURACJA NA TLE CZYNNIKÓW PSYCHOSPOŁECZNYCH: PRZYPADEK POLSKICH IMIGRANTÓW W WIELKIEJ BRYTANII

Słowa kluczowe: akulturacja, tożsamość, integracja, polscy imigranci w Wielkiej Brytanii.

STRESZCZENIE

Artykuł prezentuje wyniki pilotażowego badania strategii akulturacyjnych realizowanych przez polskich imigrantów, którzy osiedlili się w mieście Welshpool (Walia). Akulturacja to proces, w którym jednostki należące do mniejszości kulturowych (imigranci lub przedstawiciele mniejszości narodowych/etnicznych) uczą się funkcjonować w nowym miejscu zamieszkania, łącząc elementy kultury rodzimej z elementami kultury dominującej w danym miejscu. Sposób, w jaki przebiega akulturacja, zależy od wielu czynników psychospołecznych, takich jak motywacja do uczenia się nowego języka czy sieć kontaktów społecznych wykraczających poza relacje rodzinne. W niniejszym artykule na potrzeby analizy danych została wykorzystana metoda wywiadu ustrukturyzowanego, a następnie metoda kodowania uzyskanych odpowiedzi, dzięki czemu było możliwe ujęcie powtarzających się tematów w określone kategorie. Przedstawione wyniki świadczą o znacznej różnorodności strategii akulturacyjnych oraz ich powiązaniu z indywidualnym podejściem do języka ojczystego i języka kraju przyjmującego. Na szczególną uwagę zasługuje strategia integracji, która – zgodnie z koncepcją Berry’ego (1974) – jest uznawana za najbardziej sprzyjającą kształtowaniu tożsamości wielokulturowej. Badanie potwierdza, że skuteczna realizacja tej strategii zależy m.in. od poziomu motywacji do nauki języka angielskiego oraz gotowości do wchodzenia w interakcje z przedstawicielami kultury dominującej.

1. WPROWADZENIE

W dobie intensywnych ruchów migracyjnych kwestia zderzenia z nową rzeczywistością kulturową, jakiego doświadczają imigranci, stanowi wciąż ważny przedmiot badań. Imigranci, którzy zmieniwszy miejsce zamieszkania, stają się reprezentantami mniejszości narodowej/etnicznej, muszą przystosować się do kultury kraju przyjmującego i na nowo określić swoją tożsamość społeczną, w tym – tożsamość kulturową. Przedstawione poniżej badanie miało na celu identyfikację strategii akulturacyjnych realizowanych przez grupę polskich imigrantów, którzy przyjechali do Wielkiej Brytanii po przyłączeniu Polski do Unii Europejskiej. Badanie zostało przeprowadzone za pomocą wywiadu ustrukturyzowanego, opartego na kwestionariuszu, który zawierał pytania dotyczące gotowości zwiększania kompetencji językowej w zakresie języka angielskiego, integrowania się z lokalnymi mieszkańcami oraz potrzeby utrzymywania stałych kontaktów z krajem ojczystym.

2. POJĘCIE AKULTURACJI

Terminem „akulturacja” określa się proces szukania równowagi między dwiema kulturami – mniejszościową (rodzimą) i większościową (kulturą kraju przyjmującego) – w czasie przystosowywania się do życia w kraju emigracji¹. Zgodnie z jedną z definicji, „acculturation encompasses a series of phenomena, occurring in circumstances in which groups enter into a continuous, occurring in circumstances in which groups come into continuous direct contact, leading to changes in the original cultural patterns that characterize one or both sides of the relationship”² (zob. Redfield, Linton, Herskovits, 1936, s. 149).

Teoretyczne podejścia do akulturacji, wykorzystywane w obszarze różnych dyscyplin naukowych, wyraźnie podkreślają fakt, że akulturacja – rozumiana jako uczenie się drugiej/innej kultury – pociąga za sobą zmiany w obrębie tożsamości osobowej i społecznej. Pierwszy typ (poziom) tożsamości, czyli tożsamość osobowa (indywidualna), jest określana jako zestaw cech, które czynią człowieka unikalną jednostką. Badacze tożsamości podkreślają, że „tożsamość jest zjawiskiem z natury swej jednostkowym, subiektywnym” (zob. Kłoskowska, 1992, s. 138; Bokszański, 1988, s. 4). Tożsamość jednostki jest też nazywana tożsamością osobniczą i definiowana jako „poczucie wielojedni, która sprowadza do jedności różnorodność czynników składających się na jednostkę ludzką” (Kłoskowska, 1992, *ibidem*).

¹ Pojęcia *akulturacja* nie należy mylić z *enkulturacją*, która oznacza proces nabywania pierwszej (rodzimej) kultury, por. Bailey, Peoples (2013); Lenkeit (2004); Rosman, Rubel, Weisgrau (2009.)

² Akulturacja obejmuje szereg zjawisk, zachodzących w okolicznościach, w których grupy wchodzą w ustawiczny, bezpośredni kontakt, co prowadzi do zmian w oryginalnych wzorcach kulturowych, charakteryzujących jedną bądź obie strony relacji (tłum. własne).

Drugi poziom tożsamości, tożsamość społeczna (określana także jako zbiorowa lub grupowa), jest opisywana – zależnie od przyjętej perspektywy – jako narodowa/etniczna, kulturowa lub socjo-kulturowa (zob. Tajfel, 1969; Tajfel, 1974; Kenrick, Neuberg, Cialdini, 1999; Budyta-Budzyńska, 2013).

Z. Bokszański definiuje tożsamość narodową jako zbiór

przekonań, postaw i emocji, który zostaje ukształtowany w świadomościach członków zbiorowości narodowej w związku z poczuciem więzi z narodem i przeżywaniem przez nich uczestnictwa w grupie narodowej. Są to przekonania, postawy i emocje poddające się w istotnym zakresie procesom upodobnienia i uniformizacji. [...] Podobieństwo treści poznawczych, postaw i emocji wielu jednostek zogniskowanych wokół więzi z macierzystą zbiorowością narodową pozwala na charakterystykę tożsamości tej zbiorowości (2005, s. 133).

Zgodnie z literaturą przedmiotu, w dzisiejszej, złożonej rzeczywistości społeczno-kulturowej tożsamość społeczna musi być postrzegana jako zjawisko dynamiczne i wielowymiarowe. Jak pisze Z. Bauman (1993, s. 8), „tożsamości nie dostaje się ani w prezencie, ani z wyroku bezapelacyjnego; jest ona czymś, co się konstruuje i co można (przynajmniej w zasadzie) konstruować na różne sposoby”. W podobnym duchu na temat tożsamości wypowiada się A. Sen, ekonomista i filozof sprzeciwiający się „rozłącznemu podejściu” do tożsamości, zgodnie z którym jednostka może identyfikować się tylko z jedną grupą odniesienia, a jej podstawowa tożsamość musi dominować nad wszystkimi pozostałymi. Według niego należy przyjąć przeciwne podejście do tożsamości, gdyż:

Ta sama osoba może być, bez żadnej sprzeczności, obywatelem Stanów Zjednoczonych karaibskiego pochodzenia i mieć afrykańskich przodków, może być chrześcijaninem, liberałem, kobietą, wegetarianinem, biegaczem długodystansowym, historykiem, nauczycielem, pisarzem, feministką, osobą heteroseksualną, może popierać postulaty gejów i lesbijek, być miłośnikiem teatru, aktywistą na rzecz ochrony środowiska, fanem tenisa, muzykiem jazzowym i kimś, kto jest głęboko przekonany, że na innych planetach żyją inteligentne istoty, z którymi trzeba pilnie porozmawiać (najlepiej po angielsku). Każda z tych zbiorowości, do których należy jednostka, daje jej konkretną tożsamość. Żadna z nich nie może zostać uznana za tożsamość jedyną lub wyłączną kategorii członkostwa (2007, s. xii).

Wielowymiarowe podejście do pojęcia tożsamości społecznej/kulturowej widać również w teoriach akulturacji, zgodnie z którymi w określonych warunkach może się wykształcić tożsamość wielokulturowa, oznaczająca, że jednostka postrzega siebie jako pełnoprawnego członka różnych grup kulturowych.

Koncepcja akulturacji została zaproponowana przez antropologów jako zjawisko odnoszące się do poziomu grupowego (Linton, 1949), jednakże psychologowie wprowadzili też termin „akulturacja psychologiczna” (zob. Graves, 1967) odnoszący się do poziomu tożsamości indywidualnej. Proces akulturacji wiąże się ze zmianami dotyczącymi głównie kultury narodowej. Akulturacja analizowana z perspektywy tożsamości indywidualnej oznacza zmiany psychologiczne, jakich doświadczenia jednostki w procesie

adaptacji do nowej sytuacji kulturowej (Berry J.W., Poortinga Y.H., Breugelmans S.M., i in., 2011). Zmiany te zachodzą zarówno w obszarze wzorców zachowań, jak i postaw, co oznacza, że koncepcja akulturacji jest nierozdzielnie związana z pojęciem tożsamości.

Jedną z najbardziej znanych teorii akulturacji to model opracowany przez J.W. Berry'ego (1974, s. 17–22). Zgodnie z nią proces akulturacji może być określony na podstawie zestawienia dwóch czynników. Pierwszy to stopień w jakim jednostka chce kultywować zwyczaje swojej kultury pochodzenia (kultury narodowej³), drugi zaś oznacza gotowość do uczenia się nowej kultury (kultury kraju goszczącego). Analizując jednocześnie te dwa czynniki, można określić następujące strategie akulturacji (Berry, 1974):

- 1) asymilacja – oznacza, że jednostka nie zachowuje tożsamości kultury rodzimej i chętnie przyswaja sobie normy kulturowe, wartości i tradycje nowej kultury;
- 2) separacja – oznacza, że jednostka utrzymuje silną tożsamość kultury rodzimej i nie przyswaja wzorców zachowań typowych dla nowej kultury;
- 3) integracja – oznacza, że jednostka zarówno utrzymuje silną tożsamość kultury rodzimej, jak i przyswaja wzorce zachowań typowe dla nowej kultury;
- 4) marginalizacja – oznacza, że jednostka ani nie zachowuje tożsamości kultury rodzimej, ani nie przyswaja wzorców zachowań typowych dla nowej kultury.

Te cztery strategie akulturacji zależą m.in. od czynników sytuacyjnych i uwarunkowań psychologicznych danej osoby. Zgodnie z opisywaną tu teorią, strategia akulturacyjna, która wywołuje najmniejszy stres akulturacyjny i stwarza najlepsze warunki do uczenia się kultury kraju przyjmującego, to integracja. Strategia ta prowadzi do wykształcenia się zintegrowanej tożsamości wielokulturowej, określanej także jako biculturalizm. Należy jednak zauważyć, że osoby, które doświadczają procesu akulturacji, nie zawsze mają możliwość wyboru najlepszej możliwej strategii. Jak zauważa Berry (2011, s. 2.6), „Integration can be chosen and effectively implemented by a minority group when the dominant society has an open and inclusive approach to cultural diversity”⁴. Zatem brak wsparcia ze strony państwa przyjmującego, które umożliwiałoby imigrantom kultywowanie rodzimych tradycji, może prowadzić do przymusowej asymilacji, która oznacza całkowite przejęcie innej kultury, a w konsekwencji rezygnację z kultury rodzimej.

Taka koncepcja integracji oznacza proces dwustronnej adaptacji (w przeciwieństwie do asymilacji), tzn. proces dostosowywania się zarówno społeczeństwa przyjmującego do imigrantów, jak i imigrantów do społeczeństwa przyjmującego w wymiarze polityczno-prawnym, ekonomicznym, kulturowym i językowym. Rozumienie integracji – jako procesu dwukierunkowego – jest widoczne w uregulowaniach prawnych dotyczących

³ Kultura narodowa określana jest przez Kłoskowską (1996, s. 38) jako „system zależności między elementami paradygmatycznymi składającymi się na kulturę tej samej zbiorowości narodowej, zaś język ojczysty, rozumiany jest jako jeden z głównych systemów kultury symbolicznej, podobnie jak sztuka i literatura, wiedza i nauka oraz religia i obyczaje”.

⁴ „Integracja może być wybrana i efektywnie realizowana przez grupę mniejszościową, kiedy dominujące społeczeństwo ma otwarte i inkluzywne podejście do różnorodności kulturowej” (tłum. własne).

polityki migracyjnej na obszarze Unii Europejskiej (zob. Suessmuth, Weidenfeld, 2005). Zgodnie z tymi regulacjami, integracja imigrantów powinna obejmować wszystkie obszary życia, w tym rynek pracy, edukację, politykę mieszkaniową (zapobieganie powstawaniu gett etnicznych), ochronę zdrowia czy życie publiczne (Kicinger, 2004).

Choć model Berry'ego (1974) był i nadal jest wykorzystywany przez wielu badaczy zjawisk migracyjnych, okazał się jednak częściowo wadliwy, co wpływa na jego skuteczność metodologiczną. Już sam Berry (2001, s. 616) zauważył, że zachodzące w szybkim tempie zmiany społeczne powodują konieczność weryfikacji założeń naukowych jego modelu. U. Schönplüg (1997) zwrócił uwagę na m.in. zasadność wykorzystania w teorii Berry'ego „paradygmat stresu i radzenia sobie z nim” (istotnym aspektem tej teorii jest poszukiwanie czynników decydujących o skuteczności zaadaptowania się do nowej, z założenia trudnej, sytuacji społeczno-kulturowej), który nie jest przystosowany do badania długotrwałej zmiany. W konsekwencji badacz nie może mieć stuprocentowej pewności, czy zmiany obserwowane u członków grupy badawczej są wywołane jedynie przez proces akulturacji, czy także przez przemiany rozwojowe ogólniejszego rodzaju. Obszerną analizę krytyczną modelu Berry'ego i dyskusję na temat wybranych trendów w badaniu zjawiska akulturacji zaproponowali także J.K. Adamski (2020) i M. Łuźniak-Piecha (2016).

3. STRATEGIE AKULTURACYJNE STOSOWANE PRZEZ POLSKICH IMIGRANTÓW

Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej dynamika polskiej migracji poakcesyjnej stała się przedmiotem wielu badań, których celem było określenie charakteru ruchów migracyjnych i procesów adaptacyjnych nowych polskich imigrantów⁵. W wielu krajach UE zmieniła się wcześniejsza polityka migracyjna, co umożliwiło stworzenie regulacji dotyczących imigrantów, przeciwdziałania dyskryminacji itp. Wyniki badań pokazały m.in., że pojawiły się lub wzmocniły zjawiska, takie jak globalizacja migracji zagranicznych i transnacionalizm, które przyczyniły się do rozwoju diaspor imigranckich i w dużym stopniu zmieniły tradycyjne powiązania imigrantów zarówno z krajem macierzystym, jak i przyjmującym (Koryś, Okólski, 2004).

Omówiona wyżej koncepcja akulturacji była wykorzystywana w badaniach procesów adaptacyjnych społeczności polskich imigrantów w różnych krajach przyjmujących. Celem tych badań było ustalenie, w jakim stopniu imigranci zachowują na obczyźnie kulturę rodzimą (narodową), a w jakim gotowi są przyjmować kulturę drugą (kulturę kraju goszczącego).

⁵ Ze względu na fakt, że obywatele krajów należących do Unii Europejskiej mogą podróżować do krajów członkowskich na mocy zasad swobodnego przepływu osób, usług, towarów i kapitału, niektórzy badacze proponują zastąpienie pojęcia „migracja” określeniem *free movement*, czyli „swobodny przepływ” w przypadku, gdy są opisywane ruchy migracyjne w obrębie UE. W konsekwencji byłoby możliwe zastąpienie pojęcia „imigrant” pojęciem *free mover*, co można tłumaczyć jako „osoba swobodnie przemieszczająca się” (por. np. Guild, 2004).

K. Andrejuk (2011) badała strategie akulturacyjne słuchaczy uczelni wyższych w obrębie Unii Europejskiej, aby znaleźć odpowiedź na pytanie, czy mobilni studenci mają tendencję do integrowania się ze społeczeństwem państwa przyjmującego, czy raczej tendencję do europeizacji. Za wskaźniki integracji migranta-studenta z kulturą kraju goszczącego Andrejuk przyjęła trzy wymiary, tzn. wymiar tożsamościowo-kulturowy, prawny i ekonomiczny. Badania pokazały, że studenci – ze względu na stosunkowo wysokie kompetencje kulturowe i językowe – byli bardziej skłonni do przyjmowania strategii integracyjnych niż imigranci zarobkowi o niskich kwalifikacjach zawodowych. W przypadku polskich imigrantów można więc mówić o zjawisku „europeizacji segmentowej”.

Przedmiotem badań przeprowadzonych przez M. Dzięglewskiego (2011) były czynniki warunkujące przebieg adaptacji pionierskiego pokolenia imigrantów z Polski w Irlandii. Badanie ujawniło liczne bariery, które utrudniają proces integracji w różnych wymiarach życia, tzn. w wymiarze:

- 1) społecznym i ekonomicznym (np. słabe kontakty imigrantów z irlandzkimi instytucjami);
- 2) tożsamościowo-kulturowym (np. zbyt niski poziom kompetencji językowej);
- 3) instytucjonalno-prawnym (np. brak partycypacji w irlandzkim życiu politycznym na poziomie lokalnym); i
- 4) przestrzennym (np. brak styczności polskich imigrantów z Irlandczykami w miejscu zamieszkania).

Jak podkreśla autor badania, niektóre bariery zanikają po dłuższym pobycie imigrantów w kraju przyjmującym, inne wymagają aktywnej polityki integracyjnej państwa goszczącego oraz współdziałania społeczności lokalnej przyjmującej imigrantów.

Badania procesu integracji kulturowej i społecznej Polaków mieszkających w Irlandii prowadził także Ł. Klimek (2012), biorąc pod uwagę aspekt behawioralny (zachowanie), jak i aspekt deklaracyjny (stosunek do procesu integracji). Przeprowadzone badania ankietowe zawierały pytania dotyczące taktyk adaptacyjnych podejmowanych w różnych dziedzinach życia, takich jak rodzina, życie towarzyskie, czas wolny czy praktyki kulturowe. Wyniki tych badań pokazały, że strategiami akulturacyjnymi najczęściej wybieranymi przez respondentów były integracja i separacja.

W ramach badania strategii akulturacyjnych I. Parfieniuk (2009) przeprowadziła analizę studiów przypadków opartych na wywiadach na temat taktyk adaptacyjnych, przeprowadzonych z obcokrajowcami mieszkającymi w Polsce i Polakami mieszkającymi za granicą. Wyniki badań wykazały niejednorodny przebieg procesów adaptacyjnych, zarówno na poziomie indywidualnym, jak i grupowym. Ponadto różnice w zakresie strategii akulturacyjnych realizowanych w obrębie jednej społeczności, a nawet jednej rodziny, doprowadzały niekiedy do konfliktów wewnętrznych, zwiększając tym samym stres akulturacyjny członków tych grup. Proces adaptacyjny przebiegał stosunkowo łatwo w przypadku osób, które były gotowe podjąć trud uczenia się nowej kultury.

Strategie adaptacyjne imigrantów polskich przebywających w Islandii badała M. Nowicka (2020), odnosząc się do czterech wymiarów życia: kulturowego, ekonomicznego, społecznego i obywatelskiego. Na podstawie uzyskanych wyników stwierdziła, że w każdym z czterech wymiarów życia można wyróżnić strategię dominującą oraz strategie poboczne. W wymiarach: kulturowym, społecznym i obywatelskim dominującą strategią okazała się separacja, zaś w wymiarze ekonomicznym – integracja, co w dużej mierze mogło być wynikiem inkluzyjności islandzkiego rynku pracy, jak również zabezpieczeń socjalnych i prawnych pracowników.

Przytoczone wyniki wybranych badań strategii akulturacyjnych polskich migrantów pokazują, że akulturacja to proces podwójny, który zachodzi zarówno na poziomie indywidualnym (na płaszczyźnie psychologicznej), jak i grupowym (na płaszczyźnie socjokulturowej). Na poziomie indywidualnym proces ten oznacza zmiany w tożsamości, które przekładają się na zmiany w zachowaniu jednostki, i jest w dużym stopniu uzależniony od dystansu kulturowego między kulturą pochodzenia a kulturą przyjmującą, jak również od czynników osobowościowych. Na poziomie grupowym akulturacja oznacza zmiany w strukturach społecznych, zależne od przyjętej w danym państwie polityki dotyczącej mniejszości narodowych/etnicznych i imigrantów. Te zmiany wpływają także na proces adaptacyjny jednostki oraz prowadzą do ostatecznego efektu, jakim jest (osiągnięta w różnym stopniu) adaptacja do życia nowym kontekście kulturowym.

4. CHARAKTERYSTYKA BADAŃ WŁASNYCH

W opisywanym badaniu strategii akulturacyjnych obranych przez imigrantów wykorzystano dane jakościowe pozyskane za pomocą wywiadu ustrukturyzowanego. Wywiad opierał się na kwestionariuszu, który składał się z sześciu pytań odnoszących się do zagadnienia identyfikacji społecznej/kulturowej i gotowości do integracji z nową grupą kulturową (Brytyjczykami). Pytania zostały sformułowane w następujący sposób:

- 1) Jak uczysz się języka angielskiego w Wielkiej Brytanii? W jakim stopniu kwestia mówienia lepiej po angielsku jest dla ciebie ważna?
- 2) Którym językiem częściej posługujesz się w codziennych sytuacjach (w domu/w pracy/wśród przyjaciół/w czasie zakupów itp.): polskim czy angielskim?
- 3) W jakim stopniu interesujesz się tym, co się dzieje w twoim kraju pochodzenia, tzn. czy śledzisz wiadomości dotyczące Polski?
- 4) Jak często jeździsz do Polski? Czy tęsknisz za swoim krajem, kiedy jesteś w Wielkiej Brytanii?
- 5) Jak ważne jest dla ciebie to, że jesteś rozpoznawany jako Polak/Polka?
- 6) W jakim stopniu spędzasz czas wolny z Brytyjczykami, a w jakim ze swoimi polskimi przyjaciółmi? Czy bierzesz aktywny udział w życiu swojej społeczności lokalnej?

Wywiady zostały przeprowadzone w języku angielskim, wśród 40 polskich, pełnoletnich⁶ imigrantów mieszkających w Welshpool, w Walii. Zbiorowość respondentów stanowiły osoby w wieku 21–36 lat (wyjątkiem była jedna osoba, 18-letnia, córka jednej z par respondentów). Respondenci wykazywali różny stopień zaawansowania językowego w zakresie języka angielskiego w momencie przyjazdu do Walii. Ponadto, wybraną zbiorowość tworzyli Polacy zamieszkujący stosunkowo niewielki teren, pracujący razem lub blisko siebie i utrzymujący ze sobą stałe kontakty towarzyskie. Tak zwarta społeczność stanowi ciekawy obiekt badań nt. strategii akulturacji, gdyż możliwość utrzymywania codziennego kontaktu z rodakami potencjalnie umożliwia – choć oczywiście nie determinuje – realizację strategii integracji lub separacji. W wypadku rozproszonych społeczności imigranckich, zamieszkujących metropolie takie jak Londyn, imigranci mogą żyć w bardzo małych zbiorowościach i kontaktować się głównie z przedstawicielami kultury kraju goszczącego, co jednak jest skutkiem określonej sytuacji społecznej (tzn. brak większej grupy rodaków, z którymi można by kultywować rodzime tradycje), a nie ich osobistą preferencją. Nagrania zostały zrealizowane w domach respondentów za pomocą mikrofonów przypinanych do ubrań, a następnie opracowane przez autorki artykułu (spisane w formie transkrypcji, a następnie przeanalizowane w sposób ilościowy i jakościowy).

Pytania stanowiące punkt wyjścia do wywiadu z respondentami dobrano w taki sposób, aby odpowiedzi ukazywały stosunek respondentów do kraju pochodzenia i kraju emigracji, ich motywację do zwiększenia kompetencji językowej w zakresie języka angielskiego, a także stopień integracji ze społecznością anglojęzyczną (mieszkańcami Welshpool). Otrzymane odpowiedzi zostały przeanalizowane pod kątem realizowania jednej z czterech strategii akulturacji, zaś ostateczna ocena strategii akulturacji została oparta na przesłankach wskazujących na stopień gotowości respondenta do integrowania się ze społecznością anglojęzyczną, deklarowanej woli dalszej nauki języka angielskiego, a także na potrzebę utrzymywania stałego kontaktu z rodziną w Polsce i zainteresowanie informacjami nt. Polski.

Uzyskane odpowiedzi opracowano zgodnie z metodą kodowania, czyli kategoryzowania danych według powtarzających się tematów istotnych z punktu widzenia akulturacji. Taki sposób kodowania danych pozwolił na określenie tematów, które pojawiały się w wypowiedziach różnych respondentów, jak również na uzyskanie danych ilościowych⁷. Tabele przedstawione w dalszej części artykułu zawierają kategorie, do których zostały przypisane wszystkie wypowiedzi respondentów wraz z przykładowymi wypowiedziami. Pierwsze pytanie, tj. *Jak uczysz się języka angielskiego w Wielkiej Brytanii? W jakim stopniu kwestia mówienia lepiej po angielsku jest dla ciebie ważna?* zawiera dwa pytania cząstkowe, w różny sposób odnoszące się do kwestii języka, dlatego analiza odpowiedzi na to pytanie jest przedstawiona w dwóch oddzielnych tabelach (1 i 2).

⁶ Jedna z respondentek biorących udział w badaniu uczęszczała jeszcze do szkoły średniej, ale miała już ukończone 18 lat.

⁷ Więcej informacji na temat metody kodowania zob. Babbie (2005); Elliott (2018); Flick (2011).

Tabela 1

Odpowiedzi na pytanie: *Jak uczysz się języka angielskiego w Wielkiej Brytanii?*

Kategoria	Liczba odpowiedzi w danej kategorii	Przykładowe wypowiedzi
Uczę się sam/sama	8	<i>Korzystam z Internetu; Uczę się z płyt CD, bo nie mam czasu na szkołę językową.</i>
Chodzę do szkoły językowej	4	<i>Uczę się w szkole i jak mówię. Chodzę do szkoły językowej</i>
W pracy (pracuję z Brytyjczykami)	16	<i>Mówię po angielsku w pracy; Dużo rozmawiam z kolegami z pracy; Uczę się głównie w pracy, nie czytam i nie piszę zbyt dużo. Muszę mówić, bo pracuję z Brytyjczykami, więc się uczę.</i>
Rozmawiam w języku angielskim różnych sytuacjach	12	<i>Staram się uczyć słuchając innych; Uczę się, gdy rozmawiam po angielsku, kupiłem program SITA, ale nie był skuteczny; Często rozmawiam z przyjacielem Brytyjczykiem, on mnie uczy słówek i zdań. Rozmawiam po angielsku, jak spotykam się z kolegami z pracy.</i>

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2

Odpowiedzi na pytanie: *W jakim stopniu kwestia mówienia lepiej po angielsku jest dla ciebie ważna?*

Kategoria	Liczba odpowiedzi w danej kategorii	Przykładowe wypowiedzi
W bardzo dużym stopniu	28	<i>Bardzo lubię ten język i lubię rozumieć wszystko, co inni do mnie mówią; Dla mnie to jest bardzo ważne; Bardzo chcę poprawić swoje umiejętności językowe; Chciałabym iść na kurs, ale jestem zbyt nieśmiały.</i>
W dużym stopniu, ale głównie dlatego, że muszę porozumiewać się z innymi w pracy	12	<i>Pracuję tylko z Brytyjczykami, więc w pracy muszę mówić po angielsku, a w domu mówię po polsku, bo mieszkam z Polakami; Nie uczę się z książek, chcę się tylko dogadać. Nie muszę płynnie mówić, żeby móc pracować.</i>

Źródło: opracowanie własne.

Tabele 1 i 2 przedstawiają odpowiedzi na pytanie o subiektywne znaczenie kompetencji językowej i – jak widać – wszyscy uczestnicy badania deklarowali wolę podniesienia poziomu zaawansowania (w momencie przyjazdu do Wielkiej Brytanii był to poziom A1 i A2, czyli początkujący, lub B1 – średnio zaawansowany⁸). Odpowiedzi na pierwsze

⁸ Poziom zaawansowania językowego uczestników badania został oceniony za pomocą wybranych deskryptorów opartych na *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching,*

pytanie pokazują też zróżnicowane podejście do kwestii nauki języka angielskiego, tzn. dla niektórych respondentów był to jeden z głównych celów (na równi z możliwością wykonywania pracy zarobkowej), dla innych – tylko środek do osiągnięcia nadrzędnego celu, jakim była efektywna komunikacja w miejscu pracy.

Kolejna tabela zawiera odpowiedzi na drugie pytanie w kwestionariuszu, dotyczące użycia języka angielskiego w codziennych sytuacjach.

Tabela 3

Odpowiedzi na pytanie: Którym językiem częściej posługujesz się w codziennych sytuacjach (w domu/w pracy/wśród przyjaciół/w czasie zakupów itp.): polskim czy angielskim?

Kategoria	Liczba odpowiedzi w danej kategorii	Przykładowe wypowiedzi
Częściej posługuję się językiem polskim	16	<i>Zwykle pracuję sam; Nie muszę mówić po angielsku, bo pracuję przy maszynie, a mieszkam z Polakami; Po angielsku mówię w pracy, ale więcej po polsku, tzn. w domu i wśród przyjaciół; Nie muszę używać angielskiego w pracy, a w domu rozmawiam z żoną po polsku (czasem po angielsku, bo ona chce mnie uczyć).</i>
Częściej posługuję się językiem angielskim	4	<i>Pracuję dla Brytyjczyków, więc często mówię po angielsku, częściej niż po polsku. Staram się mówić po angielsku wszędzie, gdzie się da.</i>
Posługuję się równie często językiem polskim, jak i angielskim	20	<i>W pracy muszę mówić po angielsku, ale w domu i kiedy jestem z przyjaciółmi, mówię po polsku (większość z nich to Polacy i nie mówią dobrze po angielsku); Po równo, tzn. po angielsku mówię w szkole, a po polsku w domu; Po angielsku mówię tylko w pracy, a po polsku w domu, bo mieszkam z polską dziewczyną i wśród polskich znajomych; Pół na pół, bo pracuję tylko z Brytyjczykami, ale mieszkam z Polakami.</i>

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wyniki zaprezentowane w powyższej tabeli, można zauważyć, że w codziennych sytuacjach prawie połowa respondentów posługiwała się głównie językiem ojczystym. Ma to prawdopodobnie związek z faktem wspólnego zamieszkiwania z partnerem/partnerką Polakiem/Polką. Dodatkowym czynnikiem powodującym częstsze użycie języka polskiego mogła być sytuacja, w której badane osoby mieszkaly blisko siebie i spędzały ze sobą czas wolny od pracy. Nie wykazywały przy tym inicjatywy, aby wchodzić w interakcje z przedstawicielami innych grup/mniejszości kulturowych niż polska. Widać także, że połowa uczestników badania przyznała, że z taką

assessment [Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się nauczanie, ocenianie] (Council of Europe, 2001), zastosowanych do wypowiedzi uzyskanych w czasie wywiadów.

samą częstotliwością porozumiewa się w języku angielskim, jak i polskim, co z kolei jest konsekwencją wykonywania pracy w środowisku anglojęzycznym. Tylko czworo respondentów podało język angielski jako dominujący w codziennych kontaktach (głównie ze względu na pracę zarobkową, która zajmowała dużą część czasu i wymagała posługiwania się językiem angielskim).

Odpowiedzi udzielone na kolejne pytanie wykorzystane w czasie wywiadu ukazały podejście polskich imigrantów do kraju ojczystego (tabela 4).

Tabela 4

Odpowiedzi na pytanie: W jakim stopniu interesujesz się tym, co się dzieje w twoim kraju pochodzenia, tzn. czy śledzisz wiadomości dotyczące Polski?

Kategoria	Liczba odpowiedzi w danej kategorii	Przykładowe wypowiedzi
Interesuję się w dużym stopniu	32	<i>Oczywiście, moi rodzice tam mieszkają, tam się urodziłem, zawsze będę Polakiem, nie odciąłem się od Polski; Każdego ranka staram się sprawdzić, co się dzieje w Polsce i potem rozmawiam o tym z moimi polskimi przyjaciółmi; Oglądam polską TV cały czas; Często sprawdzam, jaka jest sytuacja w Polsce, czy oplaca się oszczędzać, itp.; Regularnie sprawdzam, ile kosztuje funt, bo bardziej mi się oplaca praca tutaj, gdy funt jest drogi.</i>
Interesuję się w niewielkim stopniu	4	<i>Oglądam polską TV; Czasem rozmawiam o tym z moimi polskimi przyjaciółmi.</i>
Nie interesuję się wcale	4	<i>Szczerze mówiąc nie interesuje mnie to; Jestem zbyt zajęty pracą tutaj.</i>

Źródło: opracowanie własne.

Na to pytanie najczęściej padały odpowiedzi wskazujące na duże zainteresowanie, co może wskazywać na przywiązanie respondentów do kraju ojczystego. Przeważająca część badanej grupy zdecydowanie interesowała się aktualną sytuacją w Polsce, głównie gospodarczo-ekonomiczną. Osoby te twierdziły, że na bieżąco śledzą wydarzenia dotyczące sytuacji na scenie politycznej, a także zmiany na rynku walutowym. Kilko-koro respondentów przyznało, że w dalszej perspektywie rozważają powrót do Polski i stąd wynika ich zainteresowanie kursem funta/złotego czy wzrostem płacy minimalnej w Polsce. Tylko cztery osoby zadeklarowały brak zainteresowania tym, co dzieje się w ich kraju. Były to te same osoby, które pracowały w środowisku brytyjskim i mówiły głównie po angielsku (por. tabela 3).

Odpowiedzi na kolejne pytanie dotyczące częstotliwości wizyt w kraju ojczystym wskazują na to, że więź ta nie była podtrzymywana dzięki regularnym przyjazdom do Polski, lecz raczej za pomocą technik utrzymywania kontaktu na odległość.

Tabela 5

Odpowiedzi na pytanie: *Jak często jeździsz do Polski? Czy tęsknisz za swoim krajem, kiedy jesteś w Wielkiej Brytanii?*

Kategoria	Liczba odpowiedzi w danej kategorii	Przykładowe wypowiedzi
Bardzo często (regularnie)	8	<i>Jeżdżę dosyć często, czasami tęsknię; Jeżdżę 3–4 razy w roku, często tęsknię za moją rodziną, przyjaciółmi i psem.</i>
Często	8	<i>Jeżdżę 2 – 3 razy w roku, nie tęsknię, bo moja żona i dzieci są tu; Jeżdżę 3 razy w roku, tęsknię za moją bliską rodziną w Polsce.</i>
Rzadko (raz/dwa razy do roku lub rzadziej)	24	<i>Co najmniej 2 razy w roku, tęsknię za moją rodziną, ale tu jest mój mąż i jestem tu dla niego, coś za coś; 2 razy w roku, tęsknię; Około 2 razy w roku, oczywiście tęsknię za rodziną i przyjaciółmi, ale lepiej się czuję w UK; Jeżdżę 2 razy w roku, ale nie tęsknię za moim krajem, bo tu mam dziewczynę i wszystko, czego mi trzeba; Jeżdżę 2 razy w roku, nie tęsknię za moim krajem, bo tu jest wszystko ok, mam pracę, zarabiam pieniądze, mamy dom, mamy wszystko, czego potrzebujemy; Jeżdżę 2 razy w roku, ale w końcu przestanę, nie ma za czym tęsknić, bo Polska jest brzydka, a Polacy zazdrośni, niepomocni i leniwi, nigdy nie widziałam ładniejszego miasteczka od Welshpool, jestem tu bardzo szczęśliwa.</i>

Źródło: opracowanie własne.

Przedstawione odpowiedzi pokazują, że respondenci utrzymywali kontakt ze swoimi polskimi krewnymi, lecz robili to głównie dzięki komunikacji zdalnej (Internet, telefon). Znaczna grupa respondentów deklarowała raczej sporadyczne wizyty w Polsce (maksymalnie 2 razy do roku), twierdząc że w Welshpool czują się dobrze i niczego im nie brakuje. Pojawiały się jednak wypowiedzi świadczące o tym, że niektórzy respondenci tęsknili za rodziną lub przyjaciółmi. Widać tu więc dużą różnorodność postaw wśród polskich imigrantów. Ponadto niektórzy podkreślali, że ich standard życia w Wielkiej Brytanii jest wyższy niż w Polsce, dlatego koncentrują się na życiu w nowym kraju. Jedna z respondentek podkreśliła ogromny kontrast pomiędzy Polską a Wielką Brytanią w różnych aspektach życia (m.in. mentalności i stosunku do rodaków), a ton jej wypowiedzi wskazywał na to, że w przyszłości może całkowicie odciąć się od kraju swojego pochodzenia. Pewna grupa respondentów dodała, że tęskni za rodziną i przyjaciółmi, którzy zostali w Polsce, i ze względu na nich stara się utrzymywać stały kontakt z krajem ojczystym.

Piąte pytanie (tabela 6) dotyczyło tego, na ile ważne jest dla respondentów to, że są postrzegani/rozpoznawani jako Polacy.

Tabela 6

Odpowiedzi na pytanie: *Jak ważne jest dla ciebie to, że jesteś rozpoznawany jako Polak/Polka?*

Kategoria	Liczba odpowiedzi w danej kategorii	Przykładowe wypowiedzi
Jest to dla mnie ważne/nie jest to dla mnie problem	16	<i>Nie mam nic przeciwko temu, ale niektórzy Polacy tutaj przynoszą wstyd wszystkim Polakom, bo się biją, przeklinają, nie pracują i są bardzo leniwi; Nie wstydzę się tego, ale też nie rozpowiadam o tym, mam swoją pracę i robię, co do mnie należy; Nie wstydzę się, raczej staram się zrozumieć Polaków, którzy zachowują się niewłaściwie (nie znają języka, szukają pracy, itp.); Ja się z tym nie kryję, jestem szczęśliwy i dumny z tego, że jestem Polakiem; Jestem, kim jestem, nie wstydzę się tego, dlaczego miałbym się wstydzić?</i>
Trudno powiedzieć (czasem jest to dla mnie trudne)	8	<i>Wstyd mi, jak pomyślę, że mogę być kojarzony z Polakami, którzy tu popełniają przestępstwa, piją lub są bezdomni, z drugiej strony, wśród Polaków są np. wielcy naukowcy i piosenkarze, więc nie powinienem się wstydzić; Nie jestem dumny, teraz jest gorzej niż parę lat temu, bo kiedyś ludzie lubili Polaków za pracowitość, a potem przyjechało wielu przestępców i teraz ludzie myślą, że wszyscy Polacy to złodzieje i pijaki.</i>
Nie jest to dla mnie ważne	16	<i>Nie ma sensu się ukrywać, bo ludzie i tak szybko się zorientują; Niektórzy ludzie wstydzą się tego, że są Polakami, ale ja tego nie ukrywam, nie przejmuję się tym; Polacy robili tu głupie rzeczy i teraz Brytyjczycy się od nas izolują, ale nie ma to dla mnie znaczenia.</i>

Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość uczestników badania podkreślała, że nie przeszkadza im to, że są rozpoznawani jako Polacy i nigdy nie ukrywają swojego pochodzenia. Niektórzy respondenci przywołali jednak sytuacje, z powodu których fakt bycia Polakiem nie jest powodem do dumy (Polscy emigranci przyjeżdżający do Wielkiej Brytanii dali się poznać jako osoby nieuczciwe, niekulturalne i niebudzące zaufania – historie te respondenci usłyszeli od swoich brytyjskich znajomych lub kolegów z pracy). W wypowiedziach respondentów pojawiły się odwołania do kwestii wstydu, który może być powodem ukrywania narodowości. Poczucie wstydu związane z polską tożsamością narodową może stanowić istotną barierę w integrowaniu się z przedstawicielami kultury większościowej (respondenci wspominali o tym, że Brytyjczycy, którzy znają przypadki niewłaściwego zachowania się Polaków, mają do nich nieufny stosunek). Trzeba również zwrócić uwagę na wypowiedzi wskazujące na brak powodów do ukrywania przynależności narodowej. Część respondentów nie widzi powodu, dla którego miała by się wstydzić za swoich rodaków.

Równie ważną przeszkodą w realizowaniu akulturacyjnej strategii integracji mogła być mała aktywność społeczna, na którą wskazują wypowiedzi zawarte w tabeli 7.

Tabela 7

Odpowiedzi na pytanie: *W jakim stopniu lubisz spędzać czas wolny z Brytyjczykami, a w jakim ze swoimi polskimi przyjaciółmi? Czy bierzesz aktywny udział w życiu swojej społeczności lokalnej?*

Kategoria	Liczba odpowiedzi w danej kategorii	Przykładowe wypowiedzi
Spędzam więcej czasu z Brytyjczykami	8	<i>Wolę spędzać czas z Brytyjczykami, bo Polacy nie są przyjaźnie nastawieni, więc mam tutaj więcej brytyjskich przyjaciół niż polskich; Spędzam więcej czasu z moimi brytyjskimi kolegami z pracy niż z Polakami, bo nie mam tu wielu polskich przyjaciół.</i>
Spędzam więcej czasu z Polakami	16	<i>Spotykam się i z Brytyjczykami, i z Polakami, np. w siłowni, ale wolę spędzać czas z Polakami, bo lepiej ich rozumiem; Rozmawiam tylko z Polakami, bo mieszkamy blisko siebie i spotykamy się często po pracy, nie szukam innych osób; Wolę spędzać czas wolny z polskimi kolegami, choć jestem też otwarty na znajomości z Brytyjczykami, ale Brytyjczycy wolą trzymać się razem; Nie lubię spędzać czasu z Brytyjczykami, bo jestem nieśmiały i łatwiej mi się dogadać z Polakami.</i>
Spędzam czas zarówno z Brytyjczykami jak i Polakami	16	<i>Nie mam preferencji, ważne, żebym się dogadał; Chodzę na imprezy i z moimi angielskimi kolegami z pracy i z moimi polskimi przyjaciółmi; W szkole średniej mam kontakt z Brytyjczykami, a czas wolny po szkole spędzam zarówno z kolegami ze szkoły, jak i Polakami; Chodzę do pubu i z Brytyjczykami i z Polakami, zależy od okazji.</i>

Źródło: opracowanie własne.

Dane liczbowe i przykładowe wypowiedzi przedstawione w powyższej tabeli pozwalają na wyciągnięcie wniosków dotyczących preferencji towarzyskich respondentów. Przeważająca liczba respondentów wołała spędzać czas w towarzystwie polskich rodaków lub mniej więcej po równo dzielić czas między towarzystwo Brytyjczyków i Polaków. Kilkoro respondentów przyznało, że nie czuli się mile widziani jako imigranci i że proces integrowania się nie był łatwy, gdyż Brytyjczycy tworzyli raczej zamknięte kręgi towarzyskie. Trzeba tu także zauważyć, że przeważająca większość uczestników badania twierdziła, że w niewielkim stopniu angażuje się w życie lokalnej społeczności, a ich aktywność w tym zakresie ogranicza się do weekendowych wizyt w pubach czy na siłowni. Taka sytuacja mogła być skutkiem bariery językowej lub osobistych preferencji danych respondentów, gdyż oficjalne, miejskie strony internetowe przedstawiała

ciekawą i różnorodną ofertę kulturalno-rozrywkową Welshpool, mimo to, że jest to stosunkowo małe miasto⁹.

5. UWAGI KOŃCOWE

Przedstawione wyniki przeprowadzonego badania pokazują określone strategie akulturacji realizowane przez grupę polskich emigrantów. Odpowiedzi respondentów ujawniły względnie dużą liczbę Polaków, których zachowanie w sytuacji emigracyjnej można określić jako strategię separacji. Te osoby częściej kontaktowały się z rodakami niż z Brytyjczykami, prawdopodobnie głównie z powodu zbyt małych umiejętności językowych. Można także wyodrębnić grupę imigrantów, którzy chętnie integrowali się z osobami anglojęzycznymi, głównie w środowisku pozazawodowym. Zauważalna tu strategia integracji pozwala przypuszczać, że w przyszłości – dzięki doskonaleniu umiejętności językowych i poznawaniu kultury kraju goszczącego – ta grupa respondentów będzie mogła wykształcić zintegrowaną tożsamość dwukulturową (polsko-brytyjską). Wypowiedzi niektórych uczestników badania wskazują również na realizację strategii asymilacji ze względu na to, że koncentrują się oni tylko na kontaktach z osobami reprezentującymi kulturę brytyjską, mają niewielu polskich przyjaciół i nie odwiedzają krewnych w Polsce. Odpowiedzi respondentów w żadnym przypadku nie implikują realizowania strategii marginalizacji, gdyż – jak wynikało z odpowiedzi respondentów – Polacy, którzy nie integrowali się z Brytyjczykami, utrzymywali bliskie kontakty społeczne z rodakami, byli więc mocno osadzeni w kulturze rodzimej.

Uzyskane dane umożliwiły określenie kierunku akulturacji, nie można jednak na ich podstawie jednoznacznie stwierdzić, jakie czynniki wpłynęły na realizowanie danej strategii akulturacyjnej. Można przypuszczać, że w znacznym stopniu były to czynniki osobowościowe, takie jak motywacja do nauki języka angielskiego, gotowość do nawiązywania kontaktów interpersonalnych w nowym środowisku kulturowym czy też umiejętność radzenia sobie ze stresem.

Proces akulturacji jest niezwykle złożony i zawsze pociąga za sobą zmiany w zakresie tożsamości społecznej/kulturowej. Ostateczny rezultat tych zmian zawsze zależy od wielu czynników psychologicznych i społecznych, takich jak aktywne uczestnictwo w sieci społeczno-zawodowej czy gotowość podnoszenia umiejętności językowych. Opisane powyżej badanie pilotażowe może stanowić punkt wyjścia do stworzenia szerszego projektu badawczego dotyczącego strategii akulturacji realizowanych przez polskich emigrantów, przeprowadzonego na większej grupie respondentów i w miastach różnej wielkości.

⁹ W momencie przeprowadzania badań miasto liczyło niespełna 7 tys. mieszkańców. Dla porównania, liczba mieszkańców Londynu wynosiła wtedy ok. 9 mln mieszkańców (liczba ta odnosi się tylko do tzw. Wielkiego Londynu, a nie do całej aglomeracji londyńskiej ze wszystkimi przyległymi miejscowościami).

BIBLIOGRAFIA

- Adamski, J.K. (2020). *Adaptacja i postrzeganie imigrantów w państwach europejskich. Studium porównawcze*. Łódź: Wydawnictwo UŁ.
- Andrejuk, K. (2011). Narodowa integracja czy europeizacja? Strategie osobiste i zawodowe imigrantów edukacyjnych w państwach Unii Europejskiej. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 2(37), 148–166.
- Babbie, E. (2005). *Badania społeczne w praktyce*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Bailey, G., Peoples, J. (2013). *Essentials of Cultural Anthropology*. Boston: Cengage Learning.
- Bauman, Z. (1993). Ponowoczesne wzory osobowe. *Studia Socjologiczne*, 2(129), 7–31.
- Berry, J.W. (1974). Psychological Aspects of Cultural Pluralism. *Topics in Culture Learning*, 2, 17–22.
- Berry, J. W. (2001). A Psychology of Immigration. *Journal of Social Issues*, 57, 615–631.
- Berry, J.W. (2011). Integration and Multiculturalism: Ways Towards Social Solidarity. *Papers on Social Representations*, 20, 2.1–2.21.
- Berry, J.W., Poortinga, Y.H., Breugelmans, S.M., Chasiotis, A., Sam, D.L. (2011). *Cross-Cultural Psychology. Research and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bokszański, Z. (1988). Tożsamość jednostki. *Kultura i Społeczeństwo*, 32(2), 3–17.
- Bokszański, Z. (2005). *Tożsamości zbiorowe*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Budyta-Budzyńska, M. (2013). *Socjologia narodu i konfliktów etnicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Council of Europe (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. <https://rm.coe.int/1680459f97> (dostęp: 15.09.2024 r.).
- Dzięglewski, M. (2011). Bariery na drodze integracji polskich emigrantów poakcesyjnych w Irlandii. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 2, 132–149.
- Elliott, V. (2018). Thinking about the Coding Process in Qualitative Data Analysis. *The Qualitative Report*, 23(11), 2850–2861. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2018.3560> (dostęp: 15.09.2024 r.).
- Flick, U. (2011). *Projektowanie badania jakościowego* (tłum. P. Tomanek). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Graves, T.D. (1967). Psychological Acculturation in a Tri-Ethnic Community. *Southwestern Journal of Anthropology*, 23, 337–350.
- Guild, E. (2004). *The legal elements of the European Identity: EU citizenship and migration law*. The Hague–Boston: Kluwer Law International.
- Kenrick, D.T., Neuberg, S.L., Cialdini, R.B. (1999). *Social Psychology. Unravelling the Mystery*, Boston: Pearson Education.
- Kicinger, A. (2004). *Unia Europejska wobec zagadnienia integracji imigrantów*. Warszawa: Central European Forum for Migration Research.
- Klimek, Ł. (2012). Polscy migranci mieszkający w Irlandii. Ich strategie akulturacyjne i stosunek wobec integracji. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 38(3), 27–51.
- Kłoskowska, A. (1992). Tożsamość i identyfikacja narodowa w perspektywie historycznej i psychologicznej. *Kultura i Społeczeństwo*, 1, 131–141.
- Kłoskowska, A. (1996). *Kultury narodowe u korzeni*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Koryś, P., Okólski, M. (2004). Czas globalnych migracji. Mobilność międzynarodowa w perspektywie globalizacji. *Prace Migracyjne*, 2004, s. 9–16.
- Lenkeit, R.E. (2004). *Introducing Cultural Anthropology*. New York: McGraw–Hill.

- Linton, R. (1949). *The Distinctive Aspects of Acculturation*. W: R. Linton (red.), *Acculturation in Seven American Indian Tribes* (s. 501–520). New York: D. Appleton-Century Co.
- Łuźniak-Piecha, M. (2016). Europejczycy, Euroemigranci – czyli o aspiracjach i skutecznej akulturacji. Przegląd badań i próba weryfikacji koncepcji strategii relacji międzykulturowych J. Berry’ego. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 2(160), s. 231–246.
- Nowicka, M. (2020). *Strategie adaptacyjne imigrantów. Przypadek Polaków w Islandii*. Kraków: Wydawnictwo Nomos.
- Parfieniuk, I. (2009). Między marginalizacją a integracją. Wybór jednostkowych strategii akulturacyjnych i ich uwarunkowania. W: J. Nikitorowicz i D. Misiejuk (red.), *Procesy migracji w społeczeństwie otwartym. Perspektywa edukacji międzykulturowej* (s. 293–306). Białystok: Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie.
- Redfield, R., Linton, R., Herskovits, M. (1936). Memorandum on the study of acculturation. *American Anthropologist*, 38, 149–152.
- Sen, A. (2007). *Identity and Violence. The Illusion of Destiny*. London: Penguin Books.
- Schönplflug, U. (1997). Acculturation: adaptation or development. *Applied psychology*, 46(1), 52–55.
- Rosman, A., Rubel, P.G., Weisgrau, M. (2009). *The Tapestry of Culture: An Introduction to Cultural Anthropology*. New York: AltaMira Press.
- Suessmuth, R., Weidenfeld, W. (2005). *Managing Integration. The European Union’s responsibilities towards immigrants*. Brussels: Migration Policy Institute. Managing integration: The European Union’s responsibilities towards immigrants | migrationpolicy.org (dostęp: 15.09.2024 r.).
- Tajfel, H. (1974). Social Identity and Intergroup Behaviour. *Social Science Information*, 13(2), 65–93.

Acculturation in the context of psychosocial factors: the case of Polish immigrants in Great Britain

Keywords: acculturation, social identity, integration, Polish immigrants to the UK.

ABSTRACT

The article presents the results of a pilot study of acculturation strategies implemented by Polish immigrants who settled in the town of Welshpool (Wales). Acculturation is a process in which individuals belonging to cultural minorities (immigrants or representatives of national/ethnic minorities) learn to function in their new place of residence by combining elements of their native culture with elements of the dominant culture in that place. The way in which acculturation takes place depends on many psychosocial factors, such as motivation to learn a new language or a network of social contacts beyond family relationships. In this article, a structured interview method was used for data analysis, followed by a method of coding the responses obtained, which made it possible to categorise recurring themes into specific categories. The results presented indicate a significant diversity of acculturation strategies and their connection with the individual approach to the native language and the language of the host country. Particularly interesting strategy reported in the study is the integration strategy, which, according to Berry’s (1974) concept, is considered the most conducive to the formation of a multicultural identity. The study confirms that the effective implementation of this strategy depends, among other things, on the level of motivation to learn English and the willingness to interact with representatives of the dominant culture.